Kuntaliitto
Kommunförbundet

Mikko Mehtonen

Lausunto

18.11.2019

Dnro 816/03/2019

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asiantuntijapyyntönne 13.11.2019, kuuleminen 19.11.2019

HE 60/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suomen Kuntaliitto ry:ltä asiantuntijaa kuultavaksi sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle kuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskevaksi lainsäädännöksi (myöhemmin taloustietolaki).

Taloustietolaki

Lakimuutos velvoittaa kunnat ja kuntayhtymät tuottamaan ja raportoimaan nykyistä tiedonkeruuta laajemmin tarkempaa ja ajantasaisempaa taloustietoa. Kuntaliitto katsoo, että on myös kuntien ja kuntayhtymien etu, että taloustiedot ovat vertailukelpoisia ja, että kunnat ja kuntayhtymät saavat jatkossa laadukkaampaa vertailutietoa toiminnan kehittämisen ja päätöksenteon tueksi.

Uuden tiedonkeruumallin hyödyllisyyttä perustellaan hallituksen esityksessä tietotuotannon automatisoinnista saatavilla pysyvillä tuottavuushyödyillä. Esityksen mukaan tuottavuushyödyt kohdentuvat sekä valtionhallintoon että kuntatalouteen. On huomioitava, että lakimuutos aiheuttaa kunnille ja kuntayhtymille merkittäviä kertaluonteisia kustannuksia mm. henkilöstön koulutuksen sekä järjestelmien päivittämisen vuoksi.

Kuntaliitto on pyytänyt kunnilta ja kuntayhtymiltä arvioita taloustietolain velvoitteiden toteutuksen kertaluontoisista kustannuksista sekä tuottavuushyödyistä. Vastauksia saatiin 14:sta kunnasta ja kahdesta kuntayhtymästä. Vastaajien väestöllinen kattavuus on noin kaksi miljoonaa asukasta.

Kustannusarvioiden perusteella Kuntaliitto on arvioinut lakimuutoksen kustannusvaikutuksia koko maan tasolla. Laskelman perusteella kunnille ja kuntayhtymille syntyy 24 miljoonan euron kertaluonteinen kustannus lakivelvoitteiden toteuttamisesta. Kustannuksia syntyy sekä järjestelmiin liittyvistä ostopalveluista sekä lisääntyvistä henkilöstömenoista. Kyselyn tulokset sekä kustannuslaskelma on esitetty lausunnon liitteenä. Kuntien vastauksista näkyi vaikeus ennakoida tulevien vuosien ylläpitokustannuksia ja tuottavuushyötyjä. Tuottavuushyödyistä ei saatu kyselyn perusteella luotettavaa kokonaiskuvaa.

Tietopyynnön perusteella saadut tulokset poikkeavat merkittävästi hallituksen esitykseen kirjatusta kertakustannusten vaihteluvälistä (esityksessä 30 000 - 100 000 kirjanpitovelvollista kohden). Saatujen vastausten vaihteluväli kertaluonteisten kulujen osalta on 15 000 - 1 700 000 euroa kuntaa tai kuntayhtymää kohden.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei voida tehdä päätelmiä muutoksen aiheuttamista tuottavuushyödyistä eikä esitykseen kirjatusta viiden vuoden takaisinmaksuajasta.

Koska kyseessä ei ole supistuva tehtävä ja koska tuottavuushyödyistä ei ole luotettavaa arvioita, Kuntaliitto vastustaa hallituksen esitykseen kirjattuja kuntien valtionosuusleikkauksia. Valtionosuusleikkauksia ei tule toteuttaa teoreettisiin laskelmiin perustuen, ennen kuin säästöt voidaan todentaa empiirisesti.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Aiempien hallitusten toteuttamat, teoreettisiin säästölaskelmiin perustuvat, valtionosuusleikkaukset ovat osoittautuneet jälkikäteen arvioituna ylimitoitetuiksi. Esimerkiksi vuonna 2018 toteutettu silloisen hallitusohjelman ja kehysriihen vaikutuksia kuntien talouteen kartoittava kysely sekä positiivinen kustannustenjaon tarkistus osoittavat, että aiempiin valtionosuusleikkauksiin liittyvät säästöt eivät ole toteutuneet.

Hallituksen esityksen lausuntokierroksella kunnat arvioivat, että uudistuksesta on saatavissa hyötyjä vasta pidemmällä aikajänteellä sen jälkeen, kun vaadittavat panostukset on tehty. Osa kunnista totesi, että tietoja tullaan vaatimaan huomattavasti tarkemmalla tasolla kuin nyt ja ettei uusi tietosisältö tue kunnan johtamista. Tämä pienentää uudistuksesta kunnille syntyviä tuottavuushyötyjä, koska toisistaan poikkeavia taloustietoja joudutaan tuottamaan sekä oman toiminnan johtamiseen että Valtiokonttorille. Toisaalta malli ei kata kaikkea kuntiin kohdistuvaa tiedonkeruuta ja se jättää muille tilastoviranomaisille edelleen mahdollisuuden kerätä kunnista mallin ulkopuolista taloustietoa.

Vuosina 2017-2022 kuntien ja kuntayhtymien taloushallinnoilta vaaditaan merkittäviä samanaikaisia investointi- ja kehittämishankkeita mm. tietosuoja-asetuksen, tulorekisterin, verkkolasku-uudistuksen sekä talousraportoinnin osalta. Kuntien taloustilanne on heikentynyt merkittäväsi viime vuosina ja se heikentää kuntien mahdollisuuksia mittavien samanaikaisten uudistusten tekemiseen, mikäli rahoitusta leikataan samanaikaisesti.

Kuntaliitto näkee uudistuksen merkittävänä ja yhteiskunnallisesti tärkeänä. Laadukas ja ajantasainen taloustieto parantaa sekä julkisen hallinnon päätöksentekoa, että lisää hallinnon läpinäkyvyyttä ja parantaa siten koko julkisen sektorin kustannusvaikuttavuutta. Uudistusten yhteydessä kunnille tulee kuitenkin taata riittävät resurssit uudistusten toimeenpanoon, eikä valtionosuuksia tule leikata ilman empiirisiä ja aukottomia todisteita säästöjen toteutumisesta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Mikko Mehtonen
Kehityspäällikkö

LIITTEET Liite 1 Tietopyynnön vastaukset

Tietopyynnön vastaukset.

Kuntaliiton Kuntatieto-ohjelman Synergiaverkostolle (10.10.2019) esittämän tietopyynnön tulokset.

Verkoston kunnilta ja kuntayhtymiltä kysyttiin arvioita taloustietolain mukaisen automaattisen talousraportoinnin kertaluonteisista kustannuksista, uudistuksesta saatavista tuottavuushyödyistä sekä pysyvien ylläpitokustannusten muutoksesta. Tulokset korotettiin koko maan tasoisiksi kuntien asukasmäärän ja kuntayhtymien käyttökulujen suhteessa.

Kunta	Kertakulu € (2019-2022)	Ylläpitokulu	Asukasluku	€/as	
Helsinki	612 435	24 000	652 267	0,94	<- Kuntaliiton Kuntatieto-ohjelman
Espoo	1 700 000		283 632	5,99	Synenergiaverkostolle (10.10.19) esittämän tietopyynnön tulokset
Tampere	600 000		235 239	2,55	
Lahti	525 000		119 951	4,38	
Kuopio	320 800		118 664	2,70	
Kouvola	45 000		82 559	0,55	
Lappeenranta	195 250		72 699	2,69	
Hämeenlinna	112 000		67 686	1,65	
Salo	220 000	60 000	52 100	4,22	
Porvoo	80 000		50 512	1,58	
Kajaani	500 000		36 973	13,52	
Raasepori	20 000	10 000	27 592	0,72	
Kemiönsaari	15 000		6 724	2,23	
Reisjärvi	60 000		2 743	21,87	
Kuntayhtymä			Käyttökulut	€/€	
Soite	165 000		337 448 000	0,0005	
Ylä-Savon sote	97 000		175 088 000	0,0006	
Kaikki kunnat				2,77	<- €/as keskimäärin
Vietynä koko maan tasolle				**15 283 538**	<- Vietynä koko maan tasolle
Kaikki kuntayhtymät				0,0005	
Vietynä koko maan tasolle				**8 791 955**	<- Vietynä koko maan tasolle kuntayhtymien volyymin mukaan
YHTEENSÄ				**24 075 493**	<- Arvio taloustietolakipaketin muutosten toteuttamisen kertakustannuksesta kunnille ja kuntayhtymille.